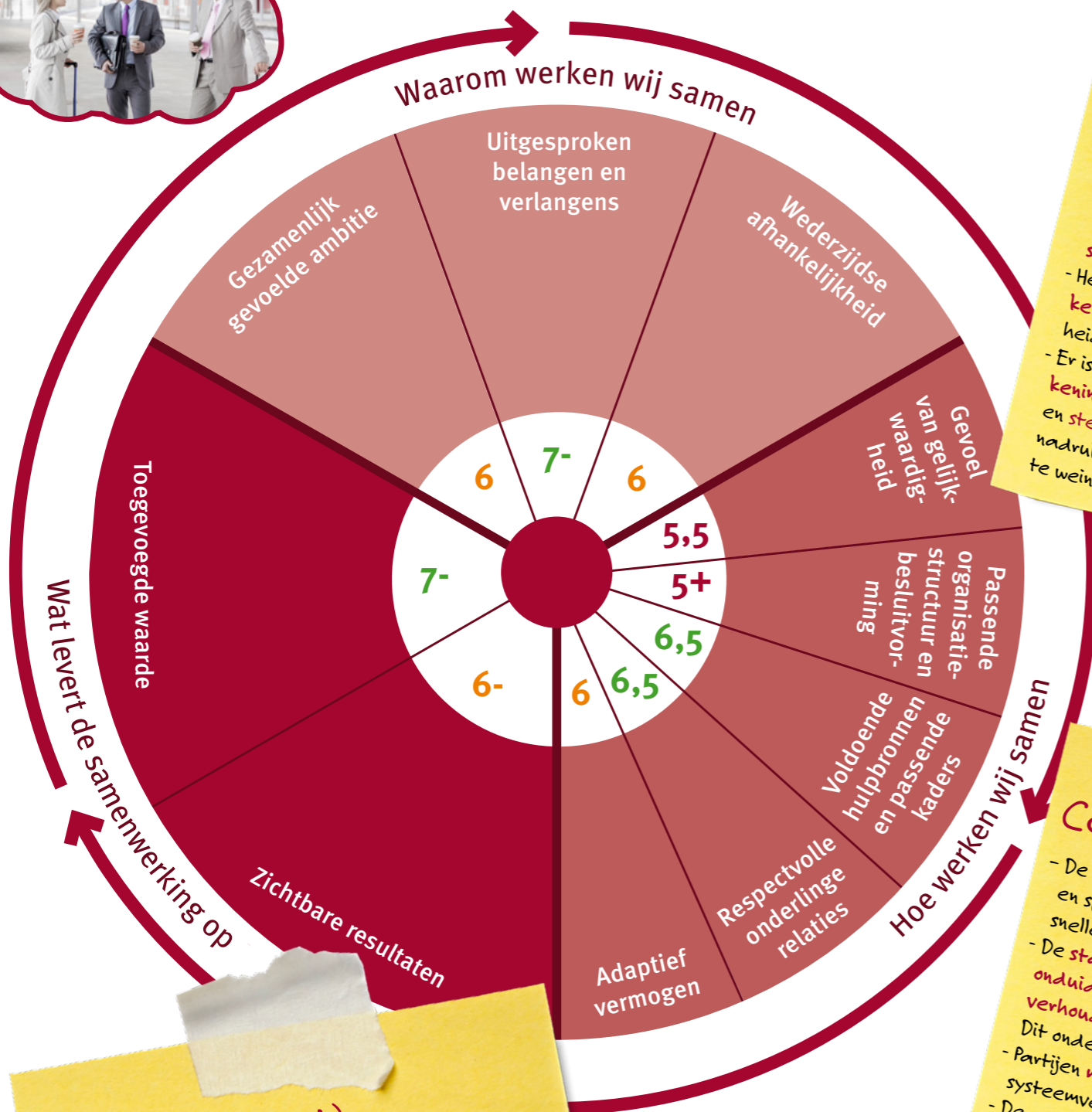

Conclusies en aanbevelingen evaluatie OV- en Spoortafels

Besproken aan de landelijke OV- en Spoortafel d.d. 7 april 2016

Conclusies (waarom)

- De centrale ambitie om de van-deur-tot-deur reis voor reiziger én verlader te verbeteren staat overeind; **nut, noodzaak en doel OV- en spoortafels worden breed onderschreven.**
- Het belang van de samenwerking wordt onderkend gelet op wederzijds gevoelde afhankelijkheid.
- Er is behoefte aan een **heldere scopeafbakening** (waar gaan de tafels wel en niet over) en **sterkere focus op de centrale ambitie**; de nadruk ligt te sterk op spoor en personenvervoer, te weinig op OV en goederenvervoer.

Aanbevelingen

1. **Continueer de samenwerking aan de OV- en Spoortafels:** nut en noodzaak staan niet ter discussie, ambitie en toegevoegde waarde van de tafels worden breed onderkend..
2. **Zorg voor meer evenwicht in de onderwerpen:** doe recht aan de ambities; spoor én OV, personen- én goederenvervoer
3. **Zet de OV- en spoortafels meer in hun kracht: met een heldere scope en een duidelijke positionering ten opzichte van andere overleggrems:**
  - 3a: breng, om dubbelingen met andere overleggrems te voorkomen, per tafel in kaart welke overleggrems er zijn rond spoor en OV (landsdelig én landelijk) en welke onderwerpen daar worden behandeld. **Bezie** vervolgens welke onderwerpen aan de tafels thuishoren en welke niet, en of er overleggen te schrappen zijn
  - 3b: leg de **focus** voor de OV- en spoortafels op onderwerpen die vragen om een **integrale, landsdeeloverstijgende afweging** en die de deur-tot-deur ambitie van reizigers en/of verladers betreffen
  - 3c: stel een **jaaragenda** voor de OV- en spoortafels op; bewaak op basis hiervan het evenwicht in en de focus van de agendaonderwerpen.
4. **Verduidelijk de status van de OV- en spoortafels en maak de rolverdeling aan de tafels expliciet:**
  - 4a: Maak een heldere keuze: zijn de tafels bedoeld voor besluitvorming, voor het goede gesprek op strategisch niveau, of voor beide? onze aanbevelingen:
    - **Geef de landsdelige tafels in principe geen besluitvormende status**, gezien het belang van integrale, landsdeeloverstijgende afwegingen en besluitvorming. **Uitsondering betreft niet landsdeeloverstijgende onderwerpen** die op regionaal besluitvorming behoeven en geen invloed hebben op het totale netwerk.
    - **Kies voor de landelijke tafels voor een mix:** een deel van het overleg informeel/afstemmend over strategische onderwerpen, een deel van het overleg besluitvormend. Creëer daarbij de juiste randvoorwaarden (zie verder de nadere toelichting).
    - **Laat de landelijke tafel niet langer het voorportaal zijn van het BO MIRT**, zoals nu in de Terms of Reference staat. Het BO MIRT is landsdelig georganiseerd, terwijl de landelijke OV en Spoortafel nu juist bedoeld zijn voor integrale, landsdeeloverstijgende afwegingen. Bovendien lijken de BO's MIRT meer strategisch en minder besluitvormend van karakter te worden, en zijn die overleggen niet langer een plek waar alleen overheden elkaar ontmoeten. De keuzes die aan de tafels op basis van consensus worden gemaakt, kunnen als hamerpunt worden ingebracht in de BO's MIRT. Dit voorkomt dat gesprekken worden 'overgedaan'.
    - 4b: **Bezie de afvaardiging aan de tafels** in het licht van de deur-tot-deur ambitie én het karakter van het overleg (zie ook hiervoor de nadere toelichting).
    - 4c: **Scherp de Terms of Reference waar nodig aan**, inclusief het escalatiemodel en de spelregels, en stel deze op de eerstvolgende landelijke OV- en spoortafel samen vast.

Conclusies (wat)

- De grootste **toegevoegde waarde** van de OV- en spoortafels tot nu toe is hun **netwerkfunctie**; zij vormen het enige platform waar alle partijen uit de sector bij elkaar komen
- De tafels hebben een **goede basis gelegd** voor de samenwerking op het gebied van spoor en OV; er is meer rust gekomen, partijen weten elkaar beter te vinden en hebben meer aandacht voor het netwerk als geheel. Een basis waarop kan worden voortgebouwd.
- Tegelijkertijd hebben de tafels zich nog **onvoldoende bewezen als het gaat om het boeken van concrete resultaten** en komt de deur-tot-deur ambitie nog onvoldoende uit de verf.

Conclusies (hoe)

- De **onderlinge relaties** zijn door komst van de OV- en spoortafels **verbeterd**. Partijen weten elkaar sneller te vinden, er is minder 'gedoe'.
- De **status** van de OV- en spoortafels is **onduidelijk** (besluitvormend of niet), evenals de **verhouding tot andere overleggrems**. Dit ondermijnt de kracht van de tafels
- Partijen **missen de regierol van IenM** als systeemverantwoordelijke aan de tafel.
- De **ambtelijke voorbereiding is goed, maar te strak voor het 'goede gesprek'**.

Bevindingen ‘Waarom werken wij samen’

Toelichting op de conclusies:

› De centrale ambitie om de van-deur-tot-deur reis voor reiziger én verlader te verbeteren staat overeind; **nut, noodzaak en doel OV- en spoortafels worden breed onderschreven.**

› Het belang van de samenwerking wordt onderkend gelet op wederzijds gevoelde afhankelijkheid.

- Uit de evaluatie komt naar voren dat de OV- en spoortafels voorzien in de behoefte om:
  - elkaar te ontmoeten en op basis van een totaalbeeld in gezamenlijkheid over OV- en spooronderwerpen te spreken: landsdeeloverstijgend, vanuit zowel reizigers- als goederenperspectief.
  - IenM aan te kunnen spreken op haar systeemverantwoordelijkheid is aan te spreken.

– De stellingen: ‘Alle deelnemers aan de OV en Spoortafels hebben belang bij de samenwerking aan de OV en spoortafels’, en ‘De deelnemers aan de OV en Spoortafels zijn van elkaar afhankelijk om de eigen ambitie te realiseren en erkennen de aanvullende meerwaarde van de andere deelnemers’, scoren het hoogst.

Toelichting op de conclusie:

› Er is behoefte aan een **heldere scopeafbakening (waar gaan de tafels wel en niet over) en sterkere focus op de centrale ambitie; de nadruk ligt te sterk op spoor en personenvervoer, te weinig op OV en goederenvervoer**

- Ondanks het feit dat nut, noodzaak en doel worden onderschreven, staan de OV- en spoortafels nog onvoldoende in hun kracht. Om effectief te zijn, zullen partijen af en toe bereid moeten zijn om over hun eigen schaduw heen te springen; door naar het netwerk als geheel te kijken en af te wegen wat het grotere geheel dient in plaats van te acteren vanuit de eigen belangen.
- De gezamenlijke ambitie (dat de deur-tot-deur reis centraal staat is helder, maar waar focust de samenwerking zich nu concreet op) en de scope (wat agendeer je wel en wat niet aan de OV- en spoortafels) zijn voor veel partijen niet helder.
- Er wordt nog onvoldoende invulling gegeven aan wederkerigheid en transparantie, genoemd als de ‘kern van het samenwerkingsmodel’. Deze ambitie, die moet leiden tot het opnemen van gelijklopende afspraken en bepalingen in de vervoerconcessies om zo op dezelfde doelen voor de reiziger te sturen, is door alle concessieverleners bevestigd in een “Letter of Intent” maar heeft verder nog geen concrete invulling gekregen.

- Er is behoefte aan meer inhoudelijke focus:
  - er is nu te weinig aandacht voor strategische onderwerpen, zoals een integrale lange termijn visie op het OV-netwerk
  - de nadruk ligt nog te sterk op spoor en personenvervoer en te weinig op OV en goederenvervoer; een aantal partijen mist bovendien de internationale context
  - een echte dialoog vindt nog onvoldoende plaats, het blijft (met name aan de landelijke tafel) mede door de strakke voorbereiding vaak bij een uitwisseling van standpunten.
- Onderwerpen komen op meerdere bestuurlijke agenda’s terug; dit is inefficiënt en ondermijnt de kracht van de tafels. Zo is het functioneren van de tafels als voorportaal van de BO’s MIRT beperkt uit de verf gekomen doordat de discussie over de herijking zowel aan de tafels als tijdens de BO’s MIRT veel aandacht heeft gekregen. De herijking zorgde ervoor dat de focus sterk heeft gelegen op eigen belangen en verlangens en nog minder op de gezamenlijke gevoelde ambitie. De stelling: ‘De deelnemers aan de OV en Spoortafels zijn zo nodig bereid een deel van hun autonomie op te geven als dat bijdraagt aan het realiseren van de gezamenlijke ambitie.’, scoort het laagst.
- De bestuurlijke drukte is met de komst van de tafels niet verminderd. Er zijn, naast de opheffing van OV Bureau Randstad, geen bestuurlijke overleggen geschrapd. Het bestuurlijk gedoe is wel verminderd.
- Een beperkt aantal respondenten vraagt zich af of de OV- en Spoortafels moeten blijven voortbestaan: besluitvorming kan via het BO MIRT en voor afstemmen en informeren zijn er andere ontmoetingen denkbaar. Deze mening wordt echter niet breed gedeeld.

Tabel 1. Scores succesfactoren ‘waarom werken wij samen’

Succesfactor	Stellingen	Scores
Gezamenlijk gevoelde ambitie	De samenwerking aan de tafels is gebaseerd op een heldere, gezamenlijk gevoelde ambitie.	6
	Ook tijdens het samenwerkingsproces wordt er voldoende aandacht besteed aan het ‘waarom’ van de samenwerking en wordt de ambitie levend gehouden.	6
Gemiddelde score factor gezamenlijk gevoelde ambitie		6
Uitgesproken belangen en verlangens	Alle deelnemers aan de OV en Spoortafels hebben belang bij de samenwerking aan de OV en Spoortafels.	8-
	De deelnemers aan de OV en Spoortafels spreken open uit wat hun belang is om aan de OV en Spoortafels deel te nemen en wat zij willen bereiken, halen en brengen.	6-
Gemiddelde score factor uitgesproken belangen en verlangens		7-
Wederzijdse afhankelijkheid	De deelnemers aan de OV en Spoortafels zijn van elkaar afhankelijk om de eigen ambitie te realiseren en erkennen de aanvullende meerwaarde van de andere deelnemers.	7
	De deelnemers aan de OV en Spoortafels zijn zo nodig bereid een deel van hun autonomie op te geven als dat bijdraagt aan het realiseren van de gezamenlijke ambitie.	5-
Gemiddelde score factor wederzijdse afhankelijkheid		6

Bevindingen ‘Hoe werken wij samen’

Toelichting op de conclusie:

› De **onderlinge relaties** zijn door de komst van de OV- en spoortafels **verbeterd**. Partijen weten elkaar sneller te vinden, er is minder ‘gedoe’

- De stelling “De deelnemers aan de OV- en Spoortafels werken aan respectvolle verhoudingen en bouwen aan vertrouwen” scoort relatief hoog. Het merendeel van de partijen geeft aan dat de onderlinge relaties met de komst van de OV- en spoortafels zijn verbeterd. Dit leidt ertoe dat partijen elkaar sneller opzoeken om issues op te lossen.
- In principe is er voor iedereen iets te halen en te brengen aan de tafels. De tafels vormen een plek waar iedereen gehoord wordt en waar alle partijen de mogelijkheid hebben om de punten die zij van belang vinden te agenderen.
- Het feit dat de landsdelige tafels worden voorbereid en voorgezeten door de landsdelen zelf draagt volgens de meeste partijen bij aan dit commitment en het *gevoel van gelijkwaardigheid*.

Toelichting op de conclusie:

› De **status van de OV- en spoortafels is onduidelijk (besluitvormend of niet)**, evenals de **verhouding tot andere overlegvormen**. Dit ondermijnt de kracht van de tafels.

- Het minst positief zijn de geïnterviewden over de stelling “Het is duidelijk door wie en hoe besluiten genomen worden, en dit is acceptabel”. Uit de interviews blijkt dat dit komt doordat er onduidelijkheid heerst over de status van de tafels: gaan de tafels over kennis delen, afstemming zoeken, belangen behartigen en/of besluiten nemen? De beelden hierover verschillen. Hoewel in de Terms of Reference is terug te vinden dat besluitvorming plaatsvindt op basis van consensus (*‘De overlegtafels functioneren op basis van consensus in besluitvorming’*), geven veel partijen aan dat de tafels niet besluitvormend zijn. Het halen van mandaat krijgt dan ook weinig bestuurlijke aandacht. Besluiten worden volgens de geïnterviewden toch elders, in de BO’s MIRT of aan andere bestuurlijke tafels, genomen.
- Het escalatiemodel, zoals aangekondigd in de Terms of Reference (*‘Er wordt een escalatiemechanisme gecreëerd in lijn met het escalatiemodel van het NOVB voor de partijen in de landsdelige OV & spoortafels en er wordt geborgd dat op nationaal niveau de meest optimale afwegingen kunnen worden gemaakt. De exacte spelregels hiervoor worden nog opgesteld en gezamenlijk vastgesteld’*), is niet gezamenlijk vastgelegd en vastgesteld en niet voor iedereen helder.
- De afvaardiging is groot, mede gelet op de samenstelling van de tafels. Dit komt de slagkracht niet altijd ten goede. De vertegenwoordiging aan de tafels is volgens een deel van de betrokkenen bovendien scheef:
  - het personenvervoer is oververtegenwoordigd ten opzichte van het spoorgoederenvervoer. Recentelijk is hier verbetering in gekomen, maar de bestuurlijke aandacht focust zich evenwel op

het personenvervoer. Zo staan er op de landsdelige tafels weinig goederenonderwerpen op de agenda; er is weinig interactie tussen de goederentafel en de landsdelige tafels.

- IenM, NS, ProRail zijn oververtegenwoordigd ten opzichte van de overige overheden en vervoerders. Dit bevestigt het feit dat de aandacht met name uitgaat naar spoorse onderwerpen en het personenvervoer.
  - In lijn hiermee scoort de stelling: *‘De machtsverhoudingen zijn in balans, alle deelnemers aan de OV en Spoortafels hebben allen zeggenschap.’* relatief laag.
- De communicatie over de uitkomsten van de landelijke OV- en spoortafel verdient meer aandacht: maak expliciet waar partijen wel én geen consensus over hebben bereikt en denk na over gezamenlijke persberichten of communicatieboodschappen.

Toelichting op de conclusie:

› Partijen **missen de regierol van IenM als systeemverantwoordelijke aan de tafel**.

- Partijen verwachten van IenM dat zij als systeemverantwoordelijke borgt dat de doelstelling (verbeteren van deur-tot-deur reis voor reizigers én verladers) op de tafels centraal staat en dat zij waar nodig gebruik maakt van haar doorzettingsmacht. Dit is nog onvoldoende het geval.
- Een aantal partijen geeft in overweging om een onafhankelijk voorzitter in te schakelen, net als bij het NOVB het geval is. Dit geeft de Staatssecretaris de kans om als gelijkwaardig gesprekspartner aan tafel te zitten.

Toelichting op de conclusie:

› De **ambtelijke voorbereiding is goed, maar te strak voor het ‘goede gesprek’**

- Partijen zijn positief over het feit dat de tafels ambtelijk goed worden voorbereid. Het merendeel van de partijen vindt de frequentie, duur, locatie en vergadervorm over het algemeen goed.
- Er zijn vooral aanbevelingen gedaan als het gaat om de agendabewaking van de OV- en spoortafels. Er is behoefte aan een opschoning: laat de onderwerpen nauw aansluiten bij de doelstellingen van de tafels, zorg voor een minder drukke agenda, een heldere focus per agendaonderwerp en meer aandacht voor het gezamenlijk verkennen en verdiepen van strategische vraagstukken. Er is aandacht gevraagd voor de vorm van het ‘goede gesprek’. De strakke ambtelijke voorbereiding en de volle agenda belemmeren dit gesprek.
- Een aantal partijen doet de oproep om meer rekening te houden met de reistijd van alle deelnemers.
- Partijen hebben behoefte aan een gezamenlijke reflectie op de samenwerking (adaptief vermogen), zo blijkt uit de interviews. Iets wat beaamt wordt door de relatief lage score op de stelling: *‘Er is tijd voor reflectie, ruimte om te leren en er wordt wanneer nodig bijgestuurd’*.

Tabel 2. Scores succesfactoren ‘hoe werken wij samen’

Succesfactor	Stellingen	Scores
Gevoel van gelijkwaardigheid	De machtsverhoudingen zijn in balans, alle deelnemers aan de OV en Spoortafels hebben allen zeggenschap.	5
	Alle deelnemers aan de OV en Spoortafels dragen (naar vermogen) bij, nemen verantwoordelijkheid en tonen commitment.	6
Gemiddelde score factor gevoel van gelijkwaardigheid		5,5
Passende organisatie-structuur en besluitvorming	De rollen en verantwoordelijkheden van alle deelnemers aan de OV en Spoortafels zijn helder en logisch belegd.	6
	Het is duidelijk door wie en hoe besluiten genomen worden en dit is acceptabel.	4,5
Gemiddelde score factor passende organisatiestructuur en besluitvorming		5+
Voldoende hulpbronnen en passende kaders	Deelnemers aan de OV en Spoortafels hebben voldoende tijd, de juiste kennis en vaardigheden en mandaat.	6,5
	De kaders (zoals de Terms of Reference) waarbinnen de samenwerking opereert helpen (helder en niet belemmerend).	6,5
Gemiddelde score factor voldoende hulpbronnen en passende kaders		6,5
Respectvolle onderlinge relaties	De deelnemers aan de OV en Spoortafels werken aan respectvolle verhoudingen en bouwen aan vertrouwen.	7-
	De deelnemers aan de OV en Spoortafels vragen door om elkaar te begrijpen en durven elkaar op gedrag aan te spreken.	6
Gemiddelde score factor respectvolle onderlinge relaties		6,5
Adaptief vermogen	De tafels maken deel uit van een bredere, dynamische context. Wordt er in uw ogen voldoende ingespeeld op veranderende omstandigheden en voorbijkomende kansen of problemen?	6+
	Er is tijd voor reflectie, ruimte om te leren en er wordt wanneer nodig bijgestuurd.	6-
Gemiddelde score factor adaptief vermogen		6

Bevindingen ‘Wat levert de samenwerking op’

Toelichting op de conclusie:

› De grootste toegevoegde waarde van de OV- en spoortafels tot nu toe is hun **netwerkfunctie**; zij vormen het enige platform waar alle partijen uit de sector bij elkaar komen.

- De stelling “De samenwerking levert op zichzelf meerwaarde op, bijvoorbeeld doordat partners elkaar beter weten te vinden, het onderling vertrouwen toeneemt etc.” scoort het hoogst, iets wat wordt bevestigd in de interviews
- De OV- en spoortafels hebben volgens partijen bijgedragen aan betere onderlinge relaties; discussies worden meer met elkaar dan over elkaar of via politiek en/of media gevoerd. Partijen weten elkaar door de netwerkfunctie beter te vinden.
- Bovendien dwingen de tafels de partijen om integraler naar het OV- en spoornetwerk te kijken. Het is niet langer mogelijk om in ‘splendid isolation’ te opereren; de tafels dwingen partijen tot overleg en afstemming.

Toelichting op de conclusie:

› De tafels hebben een **goede basis gelegd voor de samenwerking op het gebied van spoor en OV; er is meer rust gekomen, partijen weten elkaar beter te vinden en hebben meer aandacht voor het netwerk als geheel. Een basis waarop kan worden voortgebouwd.**

- De OV- en spoortafels hebben bijgedragen aan:
  - het verbeteren van de onderlinge samenwerking
  - een meer gestructureerd gesprek over landsdeeloverstijgende thema’s en keuzes
  - een bredere aandacht voor het spoor; meer focus op het hele (spoor)netwerk en een minder grote dominantie van IenM, NS en ProRail
  - optimalisaties in de dienstregeling naar aanleiding van het knooppuntenonderzoek
- Hoewel deze resultaten weinig tastbaar zijn, hechten de partijen hier wel een grote waarde aan. Zij kijken over het algemeen uit naar de volgende stap, dat de OV- en spoortafels zich concreet gaan bewijzen.
- De samenwerking tussen de partijen is in belangrijke mate verbeterd, zoals het contact tussen IenM en de regionale overheden (ook buiten de Randstad) en de regionale overheden en ProRail en NS. Er wordt niet meer over maar met elkaar gesproken, er vindt minder escalatie via IenM plaats.
- Partijen zien dat er eerste concrete resultaten zijn bereikt: zo heeft het knooppuntenonderzoek tot optimalisaties in het netwerk geleid en vindt er betere afstemming plaats over de dienstregeling.

Toelichting op de conclusie:

› Tegelijkertijd hebben de tafels zich nog **onvoldoende bewezen als het gaat om het boeken van concrete resultaten en komt de deur-tot-deur ambitie nog onvoldoende uit de verf.**

- Partijen zijn echter kritisch over de mate waarin er concrete resultaten zijn geboekt als het gaat om het verbeteren van de deur tot deur reis. De stelling: ‘De samenwerking levert voor alle partners zichtbare resultaten op’, scoort relatief laag.
- De resultaten zijn beperkt in relatie tot het tijdrovende proces en sluiten nog onvoldoende aan op de beoogde doelen van de samenwerking.
- Partijen lijken nog onvoldoende in staat om over de eigen schaduw heen te springen en landelijk de meest optimale afwegingen te maken ten behoeve van een verbetering van deur-tot-deur reis van reizigers en verladers. Dit wordt geweten aan het feit dat de herijking veel aandacht vroeg, dat de focus nog teveel lag op detailonderwerpen en op het spoor (i.p.v. OV in den breedte) en dat de tafels nog relatief weinig bijeen zijn geweest. Overigens geeft een deel van de partijen aan dat de herijking weliswaar voor spanningen zorgde, maar ook een waardevol resultaat heeft opgeleverd: meer inzicht in de financiële kaders.
- Het merendeel vindt dat de tafels de kans moeten krijgen zich nog verder te gaan bewijzen.

Tabel 3. Scores succesfactoren ‘waarom werken wij samen’

Succesfactor	Stellingen	Scores
Zichtbare resultaten	De samenwerking levert voor alle partners zichtbare resultaten op.	5,5
	De resultaten dragen duidelijk bij aan de gezamenlijke ambitie (verbeteren van deur-tot-deur reis)	6
Gemiddelde score factor zichtbare resultaten		6-
Toegevoegde waarde	De OV en Spoortafels prikkelen overheden en vervoerders tot continue verbetering van de prestaties en het verbeteren van de deur-tot-deur reis in het OV.	6+
	De samenwerking levert op zichzelf meerwaarde op, bijvoorbeeld doordat partners elkaar beter weten te vinden, het onderling vertrouwen toeneemt etc.	7,5
Gemiddelde score factor toegevoegde waarde		7-

Nadere toelichting/uitwerking aanbevelingen

Nadere toelichting/uitwerking aanbeveling 1:

De gezamenlijke ambitie om de deur-tot-deur reis te verbeteren vormt de brandstof van de samenwerking. Het feit dat deze ambitie nog steeds breed wordt onderschreven en partijen erkennen elkaar nodig te hebben, is dus een belangrijke constatering. Wij bevelen aan dit nog eens gezamenlijk te herbevestigen en deze ambitie ook levend te houden door hier regelmatig expliciet bij stil te staan.

Nadere toelichting/uitwerking aanbeveling 2:

Om meer evenwicht te bereiken, bevelen wij aan dat de stad- en streekvervoerders, consumentenvertegenwoordigers en de goederenvervoerders sterker bij de voorbereiding/agendasetting van de tafels betrokken zijn. Bijvoorbeeld door hen een plek te geven in het secretarissenoverleg (eventueel als agendalid).

Nadere toelichting/uitwerking aanbeveling 3:

De OV- en spoortafels zijn bedoeld voor het verbeteren van de van deur-tot-deur reis van reizigers en verladers. Laat deze ambitie leidend zijn bij de keuze van onderwerpen aan de OV en Spoortafels. Dit kan ofwel betekenen dat bepaalde onderwerpen die elders worden besproken niet daar maar aan de tafels thuis horen, ofwel dat bepaalde onderwerpen van de agenda kunnen worden geschrapt. Leg de focus op onderwerpen die vragen om een integrale, landsdeeloverstijgende afweging en waak voor een te operationeel niveau. Er is vooral behoefte aan het goede gesprek op strategisch niveau.

Stel een jaaragenda op een stel deze op de volgende tafels vast. Een jaaragenda schept helderheid en kan zorgen voor meer continuïteit in onderwerpen, wat de diepgang vergroot.

Onderwerpen waar meer aandacht voor is gevraagd, zijn in ieder geval:

- een gedachtewisseling over het gezamenlijke toekomstbeeld op het OV
- internationaal
- sociale veiligheid
- de mid-term review op de concessies
- de interactie tussen OV en ruimtelijke ontwikkelingen

Aanbevelingen

1. **Continueer de samenwerking aan de OV- en Spoortafels:** nut en noodzaak staan niet ter discussie, ambitie en toegevoegde waarde van de tafels worden breed onderkend..
2. **Zorg voor meer evenwicht in de onderwerpen:** doe recht aan de ambities; spoor én OV, personen- én goederenvervoer
3. **Zet de OV- en spoortafels meer in hun kracht: met een heldere scope en een duidelijke positionering ten opzichte van andere overleggen:**
  - 3a: breng, om dubbelingen met andere overleggen te voorkomen, per tafel in kaart welke overleggen er zijn rond spoor en OV (landsdelig én landelijk) en welke onderwerpen daar worden behandeld. **Bezie** vervolgens welke onderwerpen aan de tafels thuishoren en welke niet, en of er overleggen te schrappen zijn
  - 3b: leg de **focus** voor de OV- en spoortafels op **onderwerpen die vragen om een integrale, landsdeeloverstijgende afweging** en die de deur-tot-deur ambitie van reizigers en/of verladers betreffen
  - 3c: stel een **jaaragenda** voor de OV- en Spoortafels op; bewaak op basis hiervan het evenwicht in en de focus van de agendaonderwerpen.
4. **Verduidelijk de status van de OV- en spoortafels en maak de rolverdeling aan de tafels expliciet:**
  - 4a: Maak een heldere keuze: zijn de tafels bedoeld voor besluitvorming, voor het goede gesprek op strategisch niveau, of voor beide? **Onze aanbevelingen:**
    - **Geef de landsdelige tafels in principe geen besluitvormende status**, gezien het belang van integrale, landsdeeloverstijgende afwegingen en besluitvorming. **Uitzondering betreft niet landsdeeloverstijgende onderwerpen** die op regionaal besluitvorming behoeven en geen invloed hebben op het totale netwerk.
    - **Kies voor de landelijke tafels voor een mix:** een deel van het overleg informeel/afstemmend over strategische onderwerpen, een deel van het overleg besluitvormend. Creëer daarbij de juiste randvoorwaarden (zie verder de nadere toelichting).
    - **Laat de landelijke tafel niet langer het voorportaal zijn van het BO MIRT**, zoals nu in de Terms of Reference staat. Het BO MIRT is landsdelig georganiseerd, terwijl de landelijke OV en Spoortafel nu juist bedoeld zijn voor integrale, landsdeeloverstijgende afwegingen. Bovendien lijken de BO's MIRT meer strategisch en minder besluitvormend van karakter te worden, en zijn die overleggen niet langer een plek waar alleen overheden elkaar ontmoeten. De keuzes die aan de tafels op basis van consensus worden gemaakt, kunnen als hamerpunt worden ingebracht in de BO's MIRT. Dit voorkomt dat gesprekken worden 'overgedaan'.
  - 4b: **Bezie de afvaardiging aan de tafels** in het licht van de deur-tot-deur ambitie én het karakter van het overleg (zie ook hiervoor de nadere toelichting).
  - 4c: **Scherp de Terms of Reference waar nodig aan**, inclusief het escalatiemodel en de spelregels, en stel deze op de eerstvolgende landelijke OV- en spoortafel samen vast.

Nadere toelichting/uitwerking aanbeveling 4:

Maak expliciet of de tafels bedoeld zijn voor besluitvorming, voor het goede gesprek op strategisch niveau, of voor beide? Wij bevelen aan de landsdelige tafels in principe niet besluitvormend te laten zijn gelet op de doelstellingen van de OV & spoortafels (tenzij het niet landsdeeloverstijgende onderwerpen betreft), en om voor de landelijke tafel voor een mix te kiezen: een deel van het overleg informeel en/of afstemmend, een deel van het overleg besluitvormend. Voor het besluitvormende deel moet worden bezien of de bevoegde gezagen/het bevoegde gezag in aanwezigheid van de adviserende partijen besluiten of in kleiner comité. In het laatste geval zou de landelijke tafel kunnen starten in breed verband waarin van gedachten wordt gewisseld over strategisch onderwerpen en adviezen ten behoeve van de besluitvorming kunnen worden meegegeven, om vervolgens in kleiner verband verder te gaan. Zorg dan wel voor een heldere terugkoppeling aan alle partijen, waarin niet alleen helder staat wat de besluiten zijn maar ook wordt aangegeven hoe er met adviezen is omgegaan (wat er wel is overgenomen, en wat niet en waarom).

Om het overleg goed te laten functioneren, is het belangrijk om de juiste randvoorwaarden te creëren.

Voor een besluitvormend onderdeel van het overleg, zijn dit:

- **Helderheid over de rolverdeling aan tafel:** zit een partij om advies te geven of om een besluit te nemen? In de Terms of Reference is aangegeven dat LOCOV en ROVOC's een adviserende rol vervullen. De spoor-goederenvervoerders vullen hun rol op eenzelfde wijze in. Expliciteer ook de rol van de overige partijen aan tafel; zijn de overheden de partijen die als bevoegd gezag de besluitvormende rol hebben en zo ja, wat is dan de rol van de spoorvervoerders en van ProRail? Aan-dachtspunt hierbij is de rol van IenM: zit de staatssecretaris bij een agendapunt aan tafel als concessieverlener of als systeemverantwoordelijke c.q. regisseur, en wat betekent dit voor haar rol in de besluitvorming (bepalend of niet)?
- **Heldere afvaardiging en mandaten:** partijen met een besluitvormende rol moeten het mandaat hebben om namens de partijen die zij vertegenwoordigen besluiten te kunnen nemen aan de landelijke tafel. Dit is nu nog niet expliciet ingevuld. Partijen met een adviesrol zullen dat advies in afstemming met de partijen die zij vertegenwoordigen tot stand moeten brengen. Maak daarnaast heldere afspraken over de afvaardiging aan de landelijke tafel: bestaat deze afvaardiging uit de voorzitters van de voorbereidende overleggen, al dan niet met een ambtelijke ondersteuning, of kan die afvaardiging per tafel verschillen?
- **Een duidelijke escalatieprocedure en spelregels voor integrale afwegingen:** de in de Terms of Reference aangekondigde uitwerking hiervan is niet tot stand gekomen. Werk dit alsnog uit.

Voor een informeel en/of afstemmend onderdeel van het overleg, waarin het goede gesprek op strategisch niveau centraal staat, gelden onder meer de volgende randvoorwaarden:

- **Tijd en ruimte:** een goed gesprek houdt zich slecht tot een strak voorbereide, volle agenda met formats en annotaties. Er is tijd en ruimte nodig om vrijuit van gedachten te kunnen wisselen.
- **Prikkelende, inspirerende gespreksvorm en omgeving:** kies voor een gespreksvorm waarin partijen worden uitgedaagd echt met elkaar in gesprek te gaan en elkaar te bevragen. Stel bijvoorbeeld een dilemma centraal. Daag partijen uit eens vanuit de positie van de ander te redeneren of nodig ter inspiratie en voeding voor de discussie (externe) deskundigen uit. Kies een omgeving die het goede gesprek faciliteert.
- **Openheid en nieuwsgierigheid:** een goed gesprek vraagt om nieuwsgierigheid, vertrouwen en openheid. Geen standpunten uitwisselen, maar zoeken naar wederzijds begrip, nieuwe inzichten en andere invalshoeken. Door elkaar te bevragen, door te vragen als iets onduidelijk is en door spanningen, gevoeligheden en dilemma's te benoemen.

Wij bevelen aan om op basis van deze evaluatie de Terms of Reference aan te scherpen, inclusief een escalatiemodel en spelregels, en deze gezamenlijk vast te stellen tijdens de eerstvolgende landelijke OV- en spoortafel (najaar 2016).